

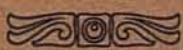
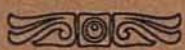
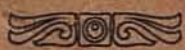
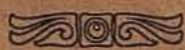
NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASNIK ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

Oproštaj. Spjevao Nadan Zorin.

Sastanak delegata austrijskih učit. društava u Beču. Piše Aug. Rajčić.

Pedesetgodišnjica škole u Supetru u Šumi. Piše Petar Bolonić.

Najkraći dan. Piše D. B.

Tečaj za risanje po naravi. Piše Jos. Bačić.

Pismo. Piše Fran Katarinić.

Glavna skupština hrv. učit. društva „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu.

Vjesnik. — Lične vijesti. — Književnost i prosvjeta.

Namirili pretplatu za god. 1906.

M. Mardešić i B. Paskojević, Pula. A. Tončić, Klana. — F. Stavčlik, Ka

Platili za prvu polovicu god. 1907.

P. Saršon, Sušnjeвица. F. Vranjac, Završje. — M. Mardešić, i B. Paskojević, Pula. — A. Štiglic, Poljane. — E. Strniše, Supetar u šumi. — M. Radić, Dubašnica. — Hrv. čitaonice Žminj i Omišalj. — B. Pfeffer, Mali Lošinj. — A. Tončić, Klana. — A. Dukić, Mošćenice. — D. Kragora, Kaldir. — M. Šorić, Kukuljanovo. — J. Bertok, Lazaret. — A. Jakac, Hum. — Općina Volosko. — S. Žiža, sv. Ivan. — V. Kinkela, Žminj. — A. Klodić-Sabladoski, Trst.

Podmirili drugu polovicu ili cijelu god. 1907.

A. Puž, Mošćenice. — L. Mrakovčić, Omišalj. — M. Trinajstić, Malinska. — R. Ružička, Roč. — H. Dominco i M. Zlatić, Kopar. — E. dr. Perčić, A. dr. Stanger i M. Bogović, Volosko. — I. Bunc, I. Ivančić, hrv. čitaonica, F. dr. Dorčić i A. dr. Gržinić, Pazin. — F. Rubeša, Zamet. — A. Šebesta, Cere. — M. Zuccon, Marčana. — A. Zidarić, Kršan. — D. Scuttari Pićan. — A. Kolić, Sv. Nedelja. — A. Volarić i mjesno školsko vijeće, Vrbnik. — A. Štefanić, Kornić. — L. Lazarić-Žic, Buje. — J. Bozja, Pula. — M. Kinkela, Rukavac. — A. Kraljić, Risika. — M. Žagar, Klanec. — S. Jurdana, Pomer. — Općina Vojakovac. — I. Karlavaris, Lindar. — D. Kragora, Kaldir. — K. Pavelić, Ripenda. — L. Puhalo, sv. Marina. — V. Puharić, Lipa. — F. Stavčlik, Karojba. — N. Jedrlinić i N. Baffo, Omišalj. — A. Žmak, Medulin. — L. Tomašić, Novaki. — B. Pikot, Trviž. — N. Uravić, Kras. — M. Šepić, Kastav. — F. Katarinić, Nerezine. — J. Sladonja, Gračišće. — M. Radić, Dubašnica. — L. Oklobžia, Pula. — J. Miran i E. Wakonigg, Opatija. — P. Saršon, Sušnjeвица. — Ante Dukić, Gorica. — Bruno Jurinčić, Kastav i Albert Rajčić, Veprinac.

Platili za god. 1908.

Kot. učiteljske knjižnice u Puntu i Pazinu.

One, koje ovog mjeseca o-
menismo, sjećamo na naslov
naše uprave.

Uprava

Pula, Via degli operai, 10.

NARODNA PROSVJETA

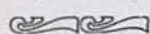
Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Oproštaj.

Oj mladosti moja s Bogom!
Ostavljam te tugom mnogom.
Srce o grud burno bije,
Ljute suze oko lije. —

Neumitna kob me tjera
Od tvog sjaja, od tvog l'jera. —
S tobom bježe zlatni sancij
S njima jure mladi danci,

Mog života brzim letom. —
Lutat sad ću ovim sv'jetom
Kô siroče zapušteno
Kano cv'jeće pogaženo. — — —

Nikad više uzdisaja
Nikad vrelih ushićaja —
Nikad više milovanja
Ni golubljeg gugutanja. — —

Oj mladosti moja s Bogom!
Ostavljam te tugom mnogom,
Burno srce o grud bije
Ljute suze oko lije! —

Nadan Zorin.

Sastanak delegata austrijskih učiteljskih društava u Beču.

Piše Aug. Rajčić.

Na poziv njemačkog austrijskog učiteljskog društva sastali su se u Beču dne 2. studenoga t. g. možemo reći delegati svih austrijskih učiteljskih društava bez razlike narodnosti. Svrha tomu sastanku bila je rasprava o uređenju učiteljskih plaća državnim školskim zakonom.

10
5/1984 Č-46-B

Kako je našim čitaocima poznato, izabran je bio na izvanrednoj glavnoj skupštini našeg društva dne 9. lipnja t. g. delegatom na sastanak u Beču društveni predsjednik Josip Bačić, nu pošto je on žalibože bio bolešću u obitelji zapriječen, zastupao ga je društveni podpredsjednik Augustin Rajčić.

Sastanak u Beču obdržavao se je u velikoj dvorani krasne zgrade »Lehrerhaus«. Tuj se je sakupilo oko 750 delegata učiteljskih društava, koji su zastupali preko 50.000 učitelja i učiteljica. Došli su i 33 zastupnika na carevinskom vijeću, a među njima od jugoslavenskih bio je Biankini. Od strane vlade nije bilo nikoga, samo je ministar Marchet pozdravio skupštinu brzojavno.

Skupštinu je otvorio i skupštinare pozdravio nadučitelj Kessler, koji je bio izabran i predsjednikom. Osim njega izabran je bio u predsjedništvo i po jedan delegat svake narodnosti. Jugoslavenske delegate zastupao je u predsjedništvu uslijed dogovora delegat Jelenc.

Glavni izvjestitelj bio je stari njemački učitelj i književnik Jessen. Njegovo vrlo zanimivo izvješće bilo je opetovno prekinuto svestranim odobravanjem. Na koncu izvješća predložio je slijedeći zahtjev: § 55. državnoga školskoga zakona ima se popuniti dostavkom: Minimalna plaća učitelja i učiteljica ima biti ona, što ju uživaju c. kr. državni činovnici XI., X., IX. i VIII. činovnoga reda prema svakokratnim valjanim zakonskim ustanovama. K ovomu zahtjevu predložio je zaključak: Austrijsko učiteljstvo stalno očekuje, da će se zemaljske financije državnom pomoći tako urediti, a da budu mogle zemlje zadovoljiti svim dužnostima prema školi i učiteljstvu.

Pošto su bila oba predloga pročitana u svim jezicima, primljena su bila jednoglasno bez ikakve rasprave.

Zatim govorilo je više zastupnika na carevinskom vijeću, koji su svi u svojim govorima priznali mukotrpní rad učiteljstva i poticali na daljní požrtvovni rad, te u svoje ime i u ime svojih snmišljenika obećali potporu opravdanim željama i težnjama izrečenim na skupštini.

Predsjednik zahvaliv svima, zaključí skupštinu.

Prigodom ovog sastanka u Beču pozvali su Česi sve delegate slavenskih učiteljskih društava na dogovor u svrhu, da se ustanovi austrijski slavenski učiteljski savez. Zaključilo se je podastrijeti odnosna pravila na potvrdu, te pozvati u savez sva slavenska učiteljska društva u Austriji.

Pedesetgodišnjica škole u Supetru u Šumi. Piše Petar Bolonić.

Dana 16. studenoga proslavilo se svečanim načinom pedesetgodišnjicu opstanka javne pučke škole u Supetru u šumi.

Svečanoj službi božjoj prisustvovala je sva školska mladež, predsjednici kotarskog i mjesnog školskog vijeća, c. kr. kot. školski nadzornik i lijepi broj naroda. Iza ovoga sve se je podalo u školu, gdje je ravnajući učitelj govorio o razvitku, životu i napretku škole u ovo 50 godina; predsjednik kotarskoga vijeća govorio je prisutnome narodu o nuždi gradnje nove školske zgrade a kotarski nadzornik oslovio je djecu.

Da spomenemo samo nešto o ovoj školi, koja bje otvorena 16. studenoga 1857. Od postanka pa sve do god. 1883. bio je naukovni jezik talijanski. Do god. 1878. poučavali su mjesni župnici i kapelani. Akoprem bijaše na školi naukovni jezik talijanski, to bi ovi poučavali većinom u hrvatskom jeziku, te bi i takve knjige upotrebljavali. Dvije, tri li godine nije bilo stalne pouke, radi po-manjkanja dušobrižnika. Od god. 1878.—1883. bijahu na školi nastavljeni učitelji osposobljeni samo za talijanski jezik. Pošto su oni i u tom jeziku obučavali, to ne samo da je bio polazak slab već je i napredak bio vrlo neznatan.

God 1883. promjenjen bje nastavni jezik u hrvatski a talijanski je ostao kano predmet. I od to doba započima preporod ove škole koli napretkom toli i brojem, pa je škola god. 1897. proširena na dvorazrednicu. Posljednjih godina polazi školu preko 300 polaznika, al na žalost za tolike nema prostora, na te sirote otpada svaki drugi dan tek pò dana pouke, i to će potrajati tako dugo, dok ne bude nova zgrada gotova, o kojoj treba već ozbiljno misliti.

Naša škola nije dala svijetu ni umnika ni velikana, nije za to bilo zgrade, no imade sada lijep broj đaka u pazinskoj gimnaziji, pa će se već ovi odužiti narodu i školi, koji su ih u svijet dali.

Najkraći dan. Piše D. B.

Pučka je znanost uvijek nešto ili mnogo različna od one, koju napredak i nove spoznaje često mijenjaju. U prostom puku ukorjenjene su neke tradicije, stereotipirane su neke poslovice, koje se više ne slažu sa duhom vremena, često su dapače u protiyuriječju sa istinom.

Tako n. pr. vlada u našem istarskom narodu mnijenje, da je »Lucijina« najkraći dan u godini. To mnijenje potvrđuje on i sa rečenicom svojih susjeda latina »Santa Lucia, il più breve giorno che sia«.

»Lucijina« ili dan sv. Lucije jest 13. prosinca, a najkraći dan godine znamo da zapada međ 20. i 22. mjeseca prosinca. Mnijenje naroda dakle se ne slaže sa realnošću i talijanska rečenica nije istinita. Nu ipak tvrdnja, da je »Lucijina« najkraći dan u godini, nije fantastična i bez temelja. Bilo je zbilja neko vrijeme, kad je ta tvrdnja bila istinita i kad je rečenica vrijedila, naime prije preustrojenja koledara. Ako to danas više ne stoji, neuki pak nije kriv; on uvijek svoju staru slamu naprijed mlati, dok ga tko ne pouči, da tomu nije više tako, da su se vremena promijenila, te da je sada malko drukčije.

Spomenuta tvrdnja postala je krivom i rečenica počela je lagati 1582. godine, kad je papa Grgur XII. izdao svoju glasovitu reformu koledara. Iste godine slijedeći dan 4. listopada ne bje 5. listopada, već 15. Tako se dogodi da solsticij zimski, koji je zapadao na dan sv. Lucije, bude na dan sv. Tome.

Pamtimo još ovo, da duljina dana i noći jesu relativne ne samo za godišnje dobe već i za položaje mjesta na površini zemlje; dan dakle koji je za nas najkraći u godini nije isti za sve stanovnike zemlje, jer su na ekvatoru dnevni uvijek jednaki noćima t. j. od dvanajest sata, a na južnoj polutci (Australiji, južnoj Americi i t. d.) najkraći dan zapada oko 20. srpnja svake godine.

Takovih krivih mnijenja, takovih protivuriječnih pojmova ima u prostom puku mnogo. Iste moramo trijebiti iz uma neukog naroda kod svake zgođe, koja se pruži, prikazujući istinu ozbiljnim riječima i potkrijepljujući naše tvrdnje stalnim činjenicama. Zato moramo proučavati i neke stvari, koje držimo malenkostima i koje, uprav zato jer su malenkosti, više puta ne znamo tumačiti narodu i uvjeriti ga, da je zbilja tako kao što mi govorimo, a ne onako kao što on misli i vjeruje.

Tečaj za risanje po naravi. Piše Jos. Bačić.

Konac.

Risanje bojama.

Boje daju slici život. Mnogome se čini risanje s bojama u pučkoj školi preskupo, preteško i nepraktično, no premda nisam pitao, ipak mogu bez straha ustvrditi, da među takve pesimiste ne spada ni jedan od učitelja i učiteljica, koji su bili na ovom tečaju za risanje po naravi u Pazinu.

U pučkoj školi ne će svi učenici u razredu risati, nego samo vještiji, a tih će biti po prilici jedna trećina; ostale dvije trećine će međutim istu sliku šrafirati, pisati napis: cio će razred biti okupiran istodobno s jednom slikom.

Za bojadisanje treba: 1. kist, 2. boje, 3. zdjelicu za držanje priređene boje, 4. vodu za pranje kista. Da vidimo, koliko to košta.

Kist bez držala (držalo učine učenici sami) košta 6 h, a traje cijelu godinu. Za boje potrošit će 3 helera na godinu. Zdjelica za držanje priređene boje ne košta ništa, jer ju učenici po napatku učiteljevu sami iz neuporabiva papira učine (ne treba da ju ima svaki, jedna dostaje za četvoricu). Vodu za ispiranje kista držat će se u tintarnicama, koje će kupiti mjesno škol. vijeće.

Rabit ćemo samo tri boje, i to:

1. Višnjevu (Pariser- ili Berliner-blau),
2. žutu (kromgelb br. 2),
3. crvenu (karmin br. 1).

Jedna sàma boja ne rabi se nikada, već se barma dvije miješaju, a i tri.

Miješanjem dobivamo druge boje; tako višnjeva i žuta daju zelenu, višnjeva i crvena ljubičastu, žuta i crvena daju razne boje.

Boje za uporabu učenika miješa (priređuje) sàm učitelj i to tako, da mokrim kistom prođe par puta po odnosnoj krutoj boji, a zatim umoči (izažme) kist u vodu u čašici, te opetuje nekoliko puta i s drugom bojom, koju miješa pa onda kistom prođe po komadiću papira, da vidi kako mu boja izgleda; ne odgovara li jošte zahtevu, onda još nadoda kistom jedne, druge ili treće boje, kako je već shodno i potrebno.

Tako priređenu boju iz čašice unaša kistom u papirnate zdjelice. Preostane li učenicima boje u papirnatu zdjelicu, onde ju izliju natrag u čašicu i učitelj ju spremi u ormar za drugi put.

Nije svejednako, kakove boje stavljamo na slici jednu do druge. Nekoje boje harmoniraju, a nekoje opet ne. Zelena i crvena boja harmoniraju, žuta i višnjeva također, žuta i modra isto tako. Crvena i žuta ne harmoniraju, s toga ih ne ćemo postaviti jednu do druge.

Zelenih boja ima više, pa nije svejedno koju uzmemo; učitelj ju popravlja s drugom bojom toliko vremena, dok željena boja izađe. Na prvi mah ne će pogoditi, pa neka popravlja.

Napomenut ću, da se za pučku školu rabe svjetle boje, t. j. takove u kojima ima mnogo vode, a malo boje.

Nekoje boje jesu teške, a nekoje lake; prvih se malo uzima.

Prije nego počmeš bojadisati, treba da promozgaš, gdje ćeš početi, kuda ćeš kistom proći po slici. Pisanku vrti, kako ti je već udobnije. Iz kuta

ne smiješ nikako početi, nego prema kutu, jer ako ti boje na koncu ostane, lako ju u kutu suhim kistom ispiješ i prstima iz njega istisneš. Da ne zamažeš prstiju, imaj pri ruci krpicu.

Vrlo bi nespreno bilo svršiti bojadisanje na crti.

Kad si već jednom pobojadisaš, ne smiješ popravljati ponovnim bojadisanjem, jer češ sve »popacati«, a pogrješka će se povećavati, mjesto da se umanjuje.

Bojadiši tako, da kistom vučeš vodoravno od lijeve na desnu, samo kad počmeš, onda povuci malo okomito. Ako ti se na desnoj strani nakupi više boje, onda povučeš s desne strane prema lijevoj.

Ne zaboravi boje miješati kistom, bilo u zdjelici, bilo u čašici, jer zasićena boja uz nezasićenu daje kontrast: prva izgleda uz drugu tamnijom, a druga uz prvu svjetlijom.

Dok bojadišeš, pridigni malko na gornjem kraju risanku, da se boja dolje cijedi. Kad u kutu svršiš bojadisanje slike i ožmi kist krpicom, onda ga umoči u preostalu boju u kutu slike, ožmeš opet, dok ne pobereš svu boju. Odmah zatim dobro isperi kist, inače bi se polomio, kad se na njem boja osuši. Kad ga ispereš, ožmi ga prstima i spremi u udobnu kutiju, da se ne prigiba.

I time bi ja završio pisanje o bojadisanju.

Kad smo pobojadisaše narisane slike, prešli smo bili na perspektivno risanje. Na temelju toga risanja narisali smo više slika i bojadisali smo ih. Da svršim posve pisanje o bojama, navest ću sada, kakve boje smo uzimali za pojedine perspektivne slike.

1. Lonac za cvijeće, koji smo risali, bio je crvenkaste boje. Da tu boju dobijemo, primiješali smo crvenoj boji malo žute.

2. »Rokel« se sastoji iz drva i konaca; drvo je blatno-žute boje, a konac crn. Da se priredi boju za drvo, uzme se crvene i malo modre boje, a za crnu boju konaca miješaju se ove boje: modra, malo crvene, i malo žute.

Konci na »rokelu« izgledaju odozgo svjetliji, zato poberemo suhim kistom nešto svježije boje na onom mjestu, pak će slika biti vjernija.

3. Uteg je ljubičasto siv; da tu boju dobiješ, miješaj modru sa crvenom i žutom.

4. Gljiva se sastoji iz klobuka i repa; pošto je prvi ljubičast, uzmemo crvene boje, modre i malo žute; drugi (rep) je žućkast pa da dobijemo tu boju, primiješamo žutoj boji malo višnjeve.

5. Nožić (»bartolac«) ima crveno držalo sa obručićima drvene boje (žute) i rezalo. Da dobijemo boju za držalo, miješamo crvenu boju sa modrom; za bojadisanje rezala, treba nam miješati višnjevu boju sa modrom, crvenom i žutom.

6. Narezana crvena olovka: za drvo primiješaj crvenoj boji malo žute, za obrezano drvo primiješaj žutoj boji malo crvene, dočim pisalo (tuha i olovo) ostane, kakvo je.

7. Ključanica je rđava. Da tu boju dobijemo, miješamo rumenicu (cinober) sa drugim bojama.

Slikama smo nacrtali zaleđe, pak smo ga i bojadisali.

Za sliku »uteg« učinismo blatno-žuto zaleđe miješajući žutu boju sa crvenom i sa malo modre boje.

Za gljivino zaleđe rabismo smjesu od zelene i modre boje.

Sa smjesom od žute, modre i malo crvene boje našarismo zaleđe za »bartolac« i za olovku.

Perspektiva. Već u prvoj školskoj godini treba učenike priučavati na perspektivu, inače će n. pr. kutiju uvijek jednako risati, bila ona zatvorena ili otvorena, promatraju li ju po širini ili dužini. Dijete nariše pticu uvijek jednako, no ona drukčije izgleda, ako leti, a drukčije, ako čuči, pa će s toga i slika morati biti prema tome. Učenik mora da predmet dobro promatra prije nego ga riše.

Vodoravna ploha ne izgleda uvijek jednako velika, a bogme niti ovjesna. Vodoravna ploha je tim šira, čim je dalje od obzora. Obzor je uvijek tako visok kao oči motritelja; na tabli u školi predstavljamo ga vodoravnom crtom. Ovjesna ploha je manja, čim je dalje od oka, odnosno veća, što se bliže oku nalazi. Tako je i sa crtama.

Ako hoćemo da narišemo perspektivno bridnjak, to nam uslijed rečenoga neće biti bridovi jednaki, stranice osnovaka (dvije a dvije) neće biti usporedne, premda to zaista jesu. Ako znademo perspektivno narisati bridnjak, onda ćemo moći mnogo predmeta iz naravi perspektivno narisati, n. pr. kutiju, sanduk, gredu, zid, kuću, olovku, zvonik itd. Najprije treba mjeriti, onda uobličiti (učiniti oblik, konturu), zatim osjeniti, onda dođe na red bojadisanje. Sjenu čine bolji đaci, a najvještiji bojadišu.

Hoćemo li da perspektivno narišemo valjak, onda pomislimo, da je presječen odozgo napram doli; tako dobijemo pravokutnik, koji onda zavrtime i eto nam valjka, stupa, lonca itd. Osnovke su krugovi, ali perspektivno izađu pakrugovi (elipse). Poput valjka crta se i kusostožac, samo s tom razlikom, da projekcija izađe trapez, i čunj (stožac) sa trokutastom projekcijom.

Sada možeš risati sve predmete, jer su oni samo kombinacije bridnjaka, valjka, stošca i kusostošca.

Mi smo u tečaju risali »rokel«, lonac za cvijeće, paljić, uteg, gljivu, nož-bartolac, olovku, lijevak, staklenicu, svijećnjak i šešir.

Sjena. Kad bi u sobi bio jedan prozor, onda bi tijelo bacalo pravilnu sjenu i po njoj poznali bi predmet; no pošto svjetlo dolazi u školsku sobu kroz više prozora, s toga je ona trokutasta (ima oblik trokuta).

Sjena se načini odozdo desno (prozori su lijevo) od posude (predmeta) za znak, da ona leži, a ne lebdi. Ta bačena sjena počme ondje, gdje svrši sjena na predmetu. Smjer i dužinu sjene treba opredijeliti, Smjer sjene nađemo, ako dónju točku tijela spojimo sa dónjom točkom svijeće i onda pravac produžimo. Ako vrh svijeće i tijela spojimo, onda produžimo, to će ova crta sjeći crtu, koja naznačuje smjer sjene. Tako dobijemo dužinu sjene.

Ne treba da napominjem, šta znači svijeća.

Gdje sjena počme, tamo je najtamnija. Na bližnjoj plohi je sjena najtamnija.

U šupljoj kruglastoj ili valjkastoj posudi jest unutra svjetlo na onoj strani, na kojoj je vani sjenato, i obratno. Kod staklenih tjelesa odvisi sjena od zaleđa.

Kako smo sjenili slike, znade svatko, koji je bio na tečaju, no da ne zaboravi, da ne dođe »izvan prakse«, neka promatra više puta slike, neka sâm riše slične predmete, neka se vježba.

Lišće i cvijeće.

Prije nego počmeš risati list, treba da ga dobro promatraš. Da kod toga posla ne ispustiš štogod, uzmi dva lista različitih biljka, pa ih prisposobljaj. Kod motrenja pazi dobro na žilice lista (na broj njihov, smjer, veličinu, kut, na oblik lista (srcolik itd.), na vrh (oštrljat, tup) i boju; kod složenih listova pazi osim toga i na položaj lisaka a to naznači na risanci crtama.

Da boju lista razlikuješ, treba da promatraš dva lista, od kojih jedan neka bude n. pr. žut, a drugi višnjev, drukčije ne ćeš lako razlikovati boju.

Da dimenzije lista pronađeš, da ih prisposlobiš međusobno, od pomoći bit će ti, ako list prigneš širinom i dužinom; tako ti se razdjeli na četiri dijela, koja će biti sad jednaka sad nejednaka.

Spomenut ću još, da ako dobro promatraš zubove na rubu listu, opaziti ćeš, da su oni najveći ondje, gdje je list najširi; u vrh svakoga zuba ide po jedna žilica.

Dva su načina, kako se rišu listovi; nekoji počmu s oblikom, a drugi sa žilicama. Kod jednog lista bit će ti shodnije jedno, a kod drugoga drugo. Razmišljaj!

Najprije ćeš na risanci učiniti okomicu, a onda risati.

Mi smo u tečaju narisali više listova.

Mnogo teže je risati cvijeće. Ovo se ne riše, kako izgleda, kad mu usrijed vijenčića (u pestić) gledamo (lako bi se risalo u 4. škol. godini kao ornament), nego onako, kako izgleda, kada raste, kad se nalazi između oka i horizonta ili malo ispod horizonta.

Narisali smo cvijet klinčaca, koruna, ljubice, sunčanice, lješnika, visibabe i mrazovca.

I da naše djelo donese ploda, risali smo na koncu razne plodove: trešnju, tikvu, krušku, jabuku i limun.

* * *

Profesor gosp. Gvaic nastojao je, da nas uputi na promatranje predmeta, izabiranje predmeta, na mjerenje predmeta, hvala mu lijepa! Sada treba da vježbamo oko, ruku, glavu, da rišemo, a zašto? Da uživamo sami i da učenicima pribavljamo uživanje.

Svršio sam. Namjera mi bila dobra, a drugo, kako-tako.

Pismo Ivanu Ivanoviću, učit. pripravniku IV. razreda. Piše Fran Katarinić.

Konac.

Što bude prosvjeta više puštala korijenje u narodu tvome, to će i on znati bolje cijeniti tvoj rad, a ti ćeš jamačno sa zadovoljstvom gledati na plodove tvoga tegotnoga rada. Kad nastupi dakle vrijeme da vršiš zvanje svoje, promisli dobro na sve to. Imaj na pameti one krasne riječi što ih je učiteljima izrekao Baccelli, bivši ministar nastave u Italiji: »Educare si può, istruire quanto basta«, i prema tome udesi svoj rad!

Kaošto u naravi nema skokova, tako ih ni ti nemoj činiti u tvome radu, nego ga nastoj udesiti uvijek tako, da bude u potpunom suglasju sa duševnim sposobnostima tvojih gojenaca. Da to postigneš, treba da ih upoznaš; treba da si kod toga na čistu s onim, što ti psihologija, kao glavna poluga u tvom radu —, o tome govori. Nemoj si, molim te, utvarati, da je tebi lako s onim malim »ljudima«, koji se u znanju s tobom ne mogu usporediti. To baš i jest glavno svojstvo prava učitelja, da znade naći zgodan *put* i *oblik*, kojim će privedi svoje gojence određenom cilju. Koji tu stranu zanemaruje, taj ne shvata sa pravog stanovišta svoje zvanje. Ne ide svaki postò na istu nogu. Pa tako nemoj ni ti natezati sve što u školi predaješ po određenom obliku. Učitelj treba da je i umjetnik u isto doba. Tražeći puteve i sredstva u tvom radu, osjetit ćeš pobuda, a potom i onog duševnog zadovoljstva, što ga osjeti svaki misaoni radnik, kad je uspio vlastitim nastojanjem misao svoju ostvariti! Da to postigneš, treba da ozbiljno shvatiš zvanje svoje i da *gledaš, motriš i proučavaš*. Nije skupocijeno samo znanje, nego još više način kako je ono stečeno. Treba dakle, da se marljivo pripravljaš za ono, što ćeš u školi gojencima podavati. Teško će to ići u početku, znamem; ali koliko li ćeš time

više postignuti, prištediti muke i djeci i sebi; moći ćeš prosuditi tek onda, kad bi slučajno došao u školu nepripravan. Mladi učitelj, koji tako ne radi, taj ne će nikada postati ono, što bi morao; taj ne će nikada osjetiti onog zadovoljstva, što ga osjeti onaj učitelj, koji poučava gojence svoje, i opaža kako se sve to niže jedno iz drugoga, i kako ga oni sa zanimanjem slušaju. Jer ne sastoji se nauka u tom, da se natrpa u glavu mnogo svakojaka znanja, nego da se pokaže put, kojim se dolazi do znanja, i da gojenci tvoji zavole tim putem putovati i onda kad ostave školu. A Spencer ti kaže: Način učenja pravilima danas je zabačen, jer vodi samo empirijskom znanju, jer proizvodi prividno a ne pravo razumijevanje.

Iz škole ide tvoj gojenac u život, a u životu nitko ne kaže, gdje će naći najboljih sredstava za život, za prehranu obitelji, za odgoj svoje djece; nitko mu ne će dati riješenja za svaki mogući slučaj u životu. Tu treba da razmatra, ispituje, poređuje, ocjenjuje, izvodi zaključke i prema tomu udešava svoj postupak za život svoj! A može li u tom smjeru raditi onaj, koji se nije prije spremio na to?

Da ti nešto kažem! Jednog dana pokuca na vrata moje školske sobe g. N. N. U meni je srce življe zakucalo. Ne ćeš! Takav posjet nisam očekivao, a k tome bio sam tek drugu godinu u službi. Ja sam u prisutnosti pomenutog gospodina nastavio poučavanje (poučavao sam heurističkom metodom*). Kad sam dovršio, upita me: »Zar je to bilo djeci poznato?«

»Ne, gospodine! Ja se za poučavanje pripravljam!« —

Radeći tako, ne ćeš u školi gubiti vremena, a niti predati, kad ti, ma tko on bio, iznenada u tvoju školu bane. Manje ćeš napora osjećati, a više zadovoljštine; dok onaj, koji tako ne radi, ne samo da ne postizava isti uspjeh kao i ti, nego će i dvostruki napor za istu stvar uložiti, a kraj toga bivati će mu tegotno zvanje njegovo. Taj pada sve dublje, dok napokon ne postane pravi nadničar.

Da, Ivane, tada ćeš istom upoznati istinitost tvrdnje, da učeći druge učimo sebe. Upoznavši ono, učit ćeš u pravome svjetlu tvoj zadatak, a doslijedno tome niknuti će u tebi ljubav za tvoje zvanje, za tvoj stališ. Život imade dvostruku vrijednost za čovjeka, koji štuje dužnosti svoje. Ne samo, da smo neopisivo sretni poslije dovršena lijepa djela, nega smo za to još i nagrađeni uživajući u mislima, da smo ga svršili vjerno i zdušno.

Tvoj rad možeš protegnuti i izvan škole, i tu djelovati u onom smjeru, što si ga u školi započeo, jer moraš imati na pameti, da smo svi pozvani narodu svome pomagati i poučiti ga u onome, što nam se čini, da bi blagotvorno moglo utjecati na njegov moralni i materijalni boljitak. Ne libi se od žuljave poštene ruke, jer znaj, da na njima počiva snaga narodá —, pa i našega; a što je on moralno i materijalno jači, to će on lakše poimati zadaću svoju, što ju imade kao narodnjak vršiti; ne će se on onda klanjati kojekakvim kojekakvovićima, jer će poznati i znati prava i dužnosti svoje!

No taj svoj rad izvan škole udesi tako, da tvoje školske dužnosti budu uvijek na prvome mjestu, a po tom ovaj. Škola je srce učiteljeva rada. Kad on ne bi ništa drugo učinio, negoli *savjesno* vršio tu dužnosti svoje, učinio je svoju! Kad si u školi svoju izvršio, a ti segni i izvan toga područja. No tu ne budi kano kakav nadri-mudrac! To pogubno djeluje. Ali s druge strane nemoj se ni odviše poniziti, a ni puštati se po-

*) O tome bih ti drage volje progovorio, ako mi gosp. urednik dozvoli u ovom našem listu i nešto opširnije. — *Samo izvolite! Op. Ur.*

niziti. Uvijek nastoj poći zlatnom sredinom. Teško je to doduše, ali samo taj put vodi k pravome cilju. Jednom riječju: nastoj uvijek sačuvati ugled svoj! Zato dopusti, da ti ovdje pri koncu dodam i nešto o prijateljstvu. Pamti: Prijateljstvo može da vlada samo među slobodnim i jednakim ljudima, koji ne stoje jedan prema drugome u odnošaju ovisnosti.

Radeći u tom smjeru niknuti će u tebi ljubav prema tvome zvanju, buditi se tvoja staleška svijest, jer ćeš uvidjeti, da je tvoj stalež onaj, koji podiže narod radom svojim.

II.

U prvom pismu, kako si mogao i sam opaziti, nijesam se upuštao u podrobnosti tvoga budućega rada, nego ti samo u krupnim potezima kazao ono, što sam mislio, da ti poznato nije; analiziraš li ono, što sam prije istakao, uvjeren sam, da ćeš si u pamet dozvati sve što ti je nužno t. j. što će ti biti.

Ja te poimam kao čovjeka, koji je prošao prve stepenice hrama božice Prosvjete, te sam prema tome i napisao onaj prvi, a sada i ovaj drugi odgovor. Sada mi dopusti, da predem na drugi dio tvoga pitanja. —

Odmah ću ti reći: Ideal *pravoga* učitelja jest neprestani umni i moralni razvoj, jer je u tome i najveća njegova snaga. Bez temeljita i opsežna znanja nijesmo vrsni pravo ni razumijevati svoje uzgojne struke, dakle ni svojoj dužnosti zadovoljiti; bez temeljite obrazovanosti ne možemo steći poštovanja, nijesmo svoji, neodvisni, već ćemo vazda biti igračkom i oruđem u tuđim rukama. Slobodan je onaj učitelj, koji slobodno prosuđuje sva školska pitanja, sav školski život i rad, koji radi po svom uvjerenju i komu je to uvjerenje najviši auktoritet. Uspjeh takva učitelja je plod njegova spoznanja. Njegovo je djelo izvorno, upravo njegovo. Do učiteljske slobode dolazi se znanstvenim obrazovanjem i praksom. Bez znanstvenoga obrazivanja, a i posebnog dara, nema te najveće vrline učiteljeve. Ništa učitelju u njegovu učiteljskom životu i radu ne može biti draže i svetije, nego njegova učiteljska sloboda.

Sva uzgojna pitanja imaju svoj znanstveni korijen u plodnom zemljištu mudroslova. S pomoću somatologije, psihologije, logike i etike riješavaju se pedagoška pitanja. Pedagogija stoji na temelju filozofije. Filozofija je ono čisto vrelo, iz kojega izvire unutrašnja sloboda učiteljeva. Ali filozofija se goji na sveučilištima, pa kako će onda narodni učitelj postati slobodan, kad nije polazio sveučilišta?! Sveučilišni profesor dr. Rehmke reče u svom predavanju »Sveučilište i narodni učitelj«, da uz javna sveučilišta imade i privatnih, a to su filozofske i znanstvene knjige. One se nude učitelju, da mu posluže za znanstveno obrazivanje, pa da ga ovjenčaju i nagrade učiteljskom slobodom.

Ti ćeš eto naskoro ostaviti to mjesto, u kojem si proboravio toliko godina, a da polučiš tvoj cilj. Tijekom tih godina naučio si mnogo toga, ali nemoj si ipak utvarati, da je to tebi dosta: ta tvoja stečevina relativna je! Ti si tu primio neku osnovu, nacrt, po kome ti treba dalje raditi, graditi i dograđivati, želiš li zaista postati ono, čemu si se posvetio. Ako se zemlja ne obrađuje i novo sjeme u nju ne sije, ploda ne da. Ne samo to, nego i ono zdravo zrno, što bi kojim slučajem palo u tu ledinu, pogine, uguši se u korovu što na njoj poraste. Ne misli dakle, da si gotov učitelj čim svršiš, i da znadeš sve. Sada tek započimlje doba tvoga rada! Sada prikupljaj znanja i dozrijevaj, dok ne postaneš svoj, a kada se uspneš do te visine, onda ćeš stvarati, a kad staneš stvarati, onda tek si sposoban za učitelja. Što čovjek više duševno i moralno napreduje, to postaje sposobniji da sam sobom vlada, da se sam uzgaja.

Istina, ti ćeš svojim radom u školi usavršavati svoju praksu, ali praksa bez teorije sliči brodu bez kormila, a tek jedno s drugim se potpunjuje i usavršuje.

Uzgoj je umjetnost. Kao što svaka umjetnost nastoji, da se približi cilju, tražeći za to pomoćnicu, tako biva i s uzgojem. On nije dogmatičan, određen po stanovitim formulama, pa za to i kuša sa novim sredstvima, a stare ili zabacuje ili upravlja, krčeći si tako put k svojoj svrsi. Ako dakle ti ostaneš sa onom tvojom zalihom znanja, misleći, sada mi je dosta knjiga, ili budeš li samo dozivao si u pamet ono, što si u školi učio, tada ćeš zaostati u svemu, pa i u onoj nauci, koja je tebi najpotrebitija u vršenju one umjetnosti, kojoj si se posvetio. Ti treba da pribireš i nadalje, kao marljiva pčelica po cvijeću, nove misli, kojima da nadopuniš ono, što ti tvoji učitelji u školi podati nijesu mogli radi kratkoće vremena, pa da tako osvježavaš duh svoj, da se uzdržiš na visini svoje dobe.

Gle, ti ćeš domalo postati učiteljem! Tebe će odrediti u mjesto A, da vršiš svoju dužnost. Promisli, što onda ako u tom mjestu ne nađeš duše, sa kojom bi mogao prozboriti par ozbiljnih riječi!! Pazi da ne odeš putem većine. Mnoštvo djeluje zlo ili dobro na pojedinca. A što tada?! Bit ćeš ti 1 : 1 s njima! No ja se nadam, da ti toga učiniti ne ćeš. Za čovjeka, koji misli, nema zakutka. Pa i ti ćeš jamačno u tvojoj zabiti, uz onu vječitu jednoličnost i vremena i prilika, to i raditi.

U tom tvom boravištu ne ćeš možda imati društva, a ipak naći ćeš i tu po kojega »mudrijaša«, koji će ti se nastojati približiti pod raznim krinkama i nuđati ti usluga, prijateljstvo. No vjeruj mi: prijateljstvo s takvim ljudima kratko je i obično se zlo svršiti, a učitelj je u velikim procentima onaj, koji mora nositi sve posljedice. Ali ne mislim ti time reći, da se kloneš prijateljstva ma bilo čijeg. Ne! Ali hoću samo da te upozorim, nek dobro kod toga misliš i prosuđuješ. Jer kad hoćeš upoznati ma kojeg čovjeka, nužno je da mu se postepeno i oprezno približuješ, a da se ne prevariš ili ga prerano ne osудиš, što je poslije veoma teško ispraviti i izgladiti.

Ostalih ti prilika ovdje razvijati ne ću, jer bih predaleko odmakao, ali još samo jedno. Gledaj, da se u takvim prilikama za vremena riješiš svih »sveza« što bi mogle kašnje, i u tvom privanom životu, imati neugodnih posljedica. Ne zaslijepljuj se časovitim afektima: čuvtvom tvojim nek u tim prilikama bude vođa: trijezan sud o budućnosti, i otvorena riječ iskusnoga sudruga.

No, dospiješ li kojim slučajem u grad, e to je posve nešto drugo! Tada si baš i traži društvo, a naći ćeš ga jamačno. Družeći se, naučit ćeš se mnogo toga što ti mrtva knjiga podati ne će ili će ti podati, ali uz napor tvojih duševnih sila, a i to više puta jednostrano. Izmijena misli mnogo doprinosi duševnom razvitku čovjeka; to je vatra, na kojoj se okušava kovina. Za to družiti se samo z onim ljudima, čije te drugovanje može duševno i moralno podignuti t. j. da ti otvara vidike u svijet. Tu će dakle život tvoj teći u sasma drugom smjeru, nego li onaj na selu, pa ćeš tu naći oveci broj onih, kojima ćeš moći govoriti o tebi poznatim i ne poznatim stvarima, ali ipak si pamti: Nije prava sreća u velikom broju prijatelja, nego u njihovom srcu i poštenju.

Iz ovoga, što ti u kratko ovdje nanizah, jasno možeš razabrati, da bi veoma dobro bilo, kad bi mladog učitelja namjestili u takovo mjesto, gdje imade više učitelja, a da si tu uzmogne steći prakse i uputa, onda tek da se ga namjesti kao samostalnoga.

Da pređem sada na drugo znamenito sredstvo tvoga naobrazivanja, a to je knjiga, novine i časopisi. Dozvoli mi, da ovdje primjetim jednu dobro poznatu poslovicu:

S kim se družiš, onakav si i sam. A ja ću ti reći: Kakove knjige čitaš, onakav si i sam! Dobra knjiga, dobar je prijatelj; ali zla knjiga može da od tebe isto ono učini, što i zao drug. Promisli, da je čovječiji život relativno kratak, pa ako kraj toga još ne vodimo računa s vremenom, onda talno ne dospijemo da si u svom vijeku pribavimo ni onoliko znanja, koliko nam kao kulturnim radnicima treba.

Danas su prilike kud i kamo povoljnije, nego li su bile prije pedeset godina, pa ni učitelj na selu ne čuči u svojoj socijalnoj skupini kao puž u svojoj kućici. Njegova duševna skupina mogu biti djela različitih naroda i vremena, a kad ih marljivo proučava pa njihove misli i nazore pretopi u svojoj duši i zadahne ih dahom svoje individualnosti; kad se uspne na pedagošku zgradu, što je podigoše umnici svih vremena, i kad nastoji, da se na toj visini udrži: onda je učinio svoju učiteljsku dužnost u najvećoj mjeri. Onda je on žarište, iz kojega izlazi žarka svijetlost, što rasvjetljuje i grije ne samo svoju najbližu socijalnu skupinu, nego i sve učiteljstvo i narod, kome je svoje sile posvetio.

Uvjeren, da poimaš moć organizacije u opće, a staleške napose, jer ti za to sadašnje prilike podavaju dosta gradiva, da o tome katkad razmišljaš, ne ću za to ovdje o tome ni trošiti riječi. Poimajući to, ti ćeš i sam potražiti društvo, kojemu je cilj, da tvoj stališ podiže, da se trsi za učiteljsku slobodu, za materijalni i moralni naš boljitak.

Dā, pa i sam državni zakon za pučke škole od 14. listopada 1895. br. 62., poglavlje IV., određuje dalnju učiteljevu naobrazbu, kao i sredstva, kojima se imade pri tome poslužiti (§ 43.).

On ti eno (§ 44.) daje pravo, da se poslužiš, u svrhu tvoje dalnje naobrazbe, knjigama što se nalaze u kotarskim učit. knjižnicama. § 45. govori o učiteljskim konferencijama, gdje se raspreda »barem jedan put u godini« o predmetima lih školske naravi. Bilo bi željeti, da se to u istinu i svake godine čini, jer tu može mlađi uz starije naučiti koješta, do čega bi sam kasno ili nikad došao; na tim se sastancima ispravi mnoga zabluda, koje bi sami teško ispravili. —

Istina, § 47, pomenutoga zakona, govori i o tečajima, što bi se tekom velikih praznika imali držati pri učiteljištim, da si tim putem učitelj usavrši svoju naobrazbu. Ali žalibože evo već teče deseta godina što službujem, pa nijesam čuo, da se držao takav »usavršujući tečaj«.

Dalnje sredstvo obrazivanja bilo bi putovanje. To su već znali u staro doba i obrtnici, te je samo onaj djetić mogao postati majstorom, koji je neko vrijeme putovao i radio u svijetu. A kako je tekar učitelju potrebno da putuje? Svaki učitelj bi morao u prvom redu proputovati barem nekim krajevima naše domovine, da prouči narod i običaje, a ako je moguće trebalo bi da pođe i u druge kulturne zemlje. Putovanje zagovaraju i mnogi pedagozi kao moćno uzgojno sredstvo već kod djece, a od kakve li je ono tekar vrijednosti za onoga, koji druge uzgaja. Tebi doduše ne će preticati sredstava za tu svrhu, ali ipak bi mogao, tijekom velikih praznika poduzeti ekskurzije po našoj domaji. Noge tvoje, u tvojim mladim godinama, to ne bi osjetile, a ti bi pribrao mnogo dakako da bi to morao činiti po nekom određenom planu, a ne tek da »putuješ« promjene radi. Koji hoće da u narodu radi, taj treba da pozna njegove mane i vrline, jer jedino tada može mu radom svojim pripomoći.

Glavna skupština hrv. učit. društva „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu.

Konac.

Predsjednik otvara raspravu o tajnikovom izvješću; primljeno bi bez primjedbe do znanja.

III.

Izvješće blagajnika.

Blagajnik Fran Baf, pročita slijedeće izvješće.

Obračun za godinu 1906.

Primitak:

Tekući broj	Z a š t o s e p r i m i l o ?	K	h
1.	Gotovina u blagajni dne 1. siječnja 1906.	88	44
2.	Primilo se od zaostale članarine	47	20
3.	Primilo se od upisnine	86	—
4.	Primilo se za tekuću članarinu.	218	40
5.	Primilo se za kamate kod Istarske Posujilnice u Pazinu	6	84
	Ukupno . . .	446	88

Izdatak:

Tekući broj	N a s l o v i z d a t k a :	K	h
1.	Odbornicima za putne i upravne troškove	329	26
2.	Trošak prigodom glavne skupštine u Puli 5./6. 1906.	45	60
3.	Uloženo u Istarsku Posujilnicu u Pazinu.	6	84
4.	Gotovina u blagajni dne 31. prosinca 1906.	65	18
	Ukupno . . .	446	88

Imovina društva.

Tekući broj	U čemu sastoji imovina?	K	h
1.	Aktivna imovina blagajne	65	18
2.	Uloženo u Istarskoj Posujilnici u Pazinu	159	27
3.	Zaostala upisnina	14	—
4.	Zaostala članarina	84	--
	Ukupno . . .	322	45

Proračun za godinu 1907.

Primitak:

Tekući broj	Naslov primitka:	K	h
1.	Gotovina u blagajni 1. siječnja 1907.	65	18
2.	Od zaostale upisnine i članarine	81	20
3.	Od upisnine novih članova	84	—
4.	Od tekuće članarine	570	—
5.	Za kamate kod Istarske Posujilnice u Pazinu	8	91
	Ukupno . . .	809	29

Izdatak:

Tekući broj	Naslov izdatka:	K	h
1.	Odbornicima za putne i upravne troškove	350	—
2.	Za glazbotvorine: »Potočnice« i »Balkanska vila«	9	80
3.	Uložiti u Istarsku Posujilnicu u Pazinu	400	—
4.	Nepredviđeni troškovi	49	49
	Ukupno . . .	809	29

Stanje blagajne dne 5. listopada 1907.

Tekući broj	Naslov primitka ili izdatka:	K	h
1.	Gotovina u blagajni dne 1. siječnja 1907.. . K 65·18		
2.	Primilo se od zaostale upisnine i članarine . » 24·80		
3.	Primilo se od upisnine novih članova . . . » 24·—		
4.	Primilo se od tekuće članarine. » 124·40	238	38
5.	Potrošilo se odbornicima za putne i upravne troškove. K 98·10		
6.	Potrošilo se za glazbotvorine i druge svrhe » 12·20	110	30
	Ima gotovine u blagajni . . .	128	08

Nakon toga pročitao revizor Bolonić izjavu, da su računi pregledani i nađeni u potpunom redu. Predlaže, da se odboru podijeli apsolutorij. Prima se.

IV.

Izvjješće delegata za uredjenje pravnih odnošaja učitelj-a (ica).

O tom radu izvješćuje Baf (ovo ćemo izvješće otisnuti kad smognemo prostora).

Predsjednik veli, da je zadaća Rajčićeva i Bafova bila teška, koliko glede same stvari, toliko glede okolnosti, što su imali stvar obrađivati sa tal. i slov. učiteljstvom, odnosno njihovim odborima; stvar su naša oba delegata Rajčić i Baf za društvo časno riješili, pak im na trudu i lijepom uspjehu izriče zahvalu. Skupština odobrava.

Buduć je mnogim iz «Piccola» poznat novi nacrt zakona, što ga je zemaljski odbor predložio prekjučer saboru, odlučilo se, da se i o tome nacrtu raspravlja i poprimi shodne prijedloge.

Rajčić Aug. zamoliv riječ veli, da je pisao prof. Spinčiću zastupniku, nek mu pošalje jedan istisak tog novog nacrta. Iz ovoga, što možemo razabrati iz »Piccola«, taj je nacrt pokr. odbora još veći monstrum, nego li nacrt za izbornu reformu. Baš evo sad je primio iz Kopra od Dr. Trinajstića nacrt zakona. Rajčić čita nacrt u cijelosti i tumači točku po točku navadajući sve pogriješke, koje sadržaje, pa veli: Najbolje će biti, da sabor taj zakon ne primi. Škole se dijele u mješovite, muške i ženske. Zašto? Jer su hrvatske i slovenske škole sve mješovite. Na jednorazrednoj mješovitoj školi učitelj je

III. reda, a na jednorazrednoj muškoj školi učitelj je drugoga. Na trirazrednoj mješovitoj školi jedan učitelj bio bi II. reda, jedna učiteljica III. i jedan podučitelj. Na trirazrednoj muškoj školi jedan učitelj bio bi I. reda, jedan II. i jedan podučitelj. Kako da bi ovi imali teži rad, nego li oni na mješovitim školama, njih se stavlja u I. i II. red, samo da im dadu veću plaću, a uza to davaju učiteljima u gradu do 180 K više nego li onim na selu, t. j. hrvatskim učiteljima.

Ako to pustimo, onda ćemo još 10 godina trpjeti. Ako gg. zastupnici žele što god učiniti dobro za učiteljstvo, neka učine što god poštenijega, boljega. To je predloženo sada, samo da se umiri tal. učitelje.

I ovaj nacrt zakona imade opet nepravde za nas hrvatske i slovenačke učitelje (ice). Sadašnji je zakon pravedniji, nego li bi bio ovaj novi. Razlikuje u plaći učitelje odmah po tome, da li su stalni ili privremeni, i veliku razliku čini od toga, kao da definitivnost odvisi od vrlina učitelja, dočim odvisi od raznih društvenih okolnosti. U ovom zakonu imade više kućica, za koje će se moći pokr. odbor loviti. Hrvatski učitelj II. reda morati će imati 35 godina, da postane učiteljem I. reda. Koji god podučitelj mogao bi po novom zakonu ostati cijelu svoju službu podučiteljem. Mi zahtjevamo, da se izjednače plaće učitelja i učiteljica, a pokrajinski odbor eto opet predlaže, da se našim kolegicama dade samo 80% naše plaće. Mi se moramo zauzeti za nje.

Svotu, što ju je pokr. odbor naumio trošiti za povišenje naših beriva, neka jednako podijeli među sve. Nama učiteljima neka slobodno uzmu, ali želimo da su učiteljice jednako plaćene sa učiteljima.

Nepраведno je dijeljenje mjesta u redove, jer je po novom nacrtu pokr. odbor, koji ta mjesta potvrđuje. Kako je dosad činio u tom pogledu, rad bi još slobodnije ruke imati. Evo primjera: U Voloskom kotaru ima ukupno 56 učiteljskih sila. Od ovih ima 6 talijana na trima talijanskim školama. A kako su mjesta razdijeljena u redove? Evo ovako: tri talijanske škole sve su I. reda, a od hrvatskih i slovenačkih je samo jedna I. reda. Tako će biti i unaprijed. Hrvatske ili slovenačke škole bit će uvijek III. reda, a talijanske će se stavlјati uvijek u I. ili II. red. Onim će se dati veću plaću, koji budu imali bolji uspjeh u školi. A tko će ocijeniti učitelja? Možda otposlanik pokr. odbora? Sa svakim ocijeniteljem se ne smijemo zadovolјiti. Znamo da i najbolji učitelj može biti slab, ako ima slab materijal; loš učitelj sa dobrim materijalom mora imati dobar uspjeh. Nije učitelj uvijek kriv, ako nema uspjeha u školi, pa za druge da mora sve on trpjeti? Uopće je to za učiteljstvo poniženje, kad se u zakon stavlja, da će učitelj dobiti povišicu plaće, ako bude uspjeha u školi imao. Za druge činovnike zakon nikad o tome ne govori, a za učitelje, to po mnijenju pokr. odbora treba, kao da su oni svi lijenčine itd

Ovo nije nacrt zakona, već jedna smjesa, jedna konfuzija. Predlaže, da se pošalje odmah danas molba na visoki sabor u Kopar, da ne primi nacrt zakona, što ga pokr. odbor predlaže na pretres saboru, jer je nepravedan i uvrjedljiv po učiteljstvo, već nek uredi pravne odnošaje učiteljstva Istre po nacrtu što ga je naše društvo poslalo pokr. odboru i hrv. i slov. zastupnicima.

U raspravu posegnuše jošte: Matanić, Šepić, Medvedić, Baf i Žmak. Prijedlog Rajčićev bude jednoglasno primljen.

Predsjednik veli, da nam je nacrt zakona poslao g. Dr. Trinajstić, te da ujedno piše, da u ime kluba hrv. zastupnika na istarskom saboru, a naročito u svoje, želi uz pozdrav skupštinarima i uspjeha društvenoj skupštini.

Rajčić predlaže, da se zahvalimo Dr. Trinajstiću na dobroti priposlanih dvaju istisaka nacrtu školskog zakona, uzvraćajuć pozdrave klubu zastupnika. Prijedlog se prima, i šalje se brzjav na ime Dr. Trinajstića.

V.

Izvjješće urednika društvenog glasila.

Urednik govori, da je za dio prve godine podao izvješće prošlogodišnjoj glavnoj skupštini, pa će se sada ograničiti samo na par riječi. Spominje, kako je među učiteljstvom malo rabotnika, takvih naime ljudi, koji imadu i ponosa i sprema da se prihvate pera. Svaki pojedinac može mrvičak da pomogne, pa makar i maljušno, onako po svojim silama. Svaki kutićak naše zemlje znade štogod o sebi pripovijedati, svaka školica imade svoj životopis i dječije duše govore, pa eto gradiva na pretek.

Žalosno nekako izgleda, što jošte svi naši sudrugovi ne drže glasila. To izgleda nekako tjesnogradno, pa si svaki takav nemarnik podaje dosta slabu svjedodžbu duševnog siromaštva. Čim je glasilo novčano obezbjeđenije, tim se može i bolje i slobodnije razvijati, može nagrađivati valjane radnje i sastavke, može povećati svoj oblik, može se razviti na našu čast i ponos. Ta svijet nas može poznati jedino po našem glasilu, čim se ovo razvija, razvijamo se i mi, a dok ovo pada, pada i nama mraz na obraz. Ovo potonje si svakako nitko ne želi, jer mora biti u svakoga toliko idejala i ponosa, da ne ostaje uvijek na onome na čemu je, no da napreduje, da se razvija i teži za nečim višim.

Još je jedna crna briga, a to su dužnici. Ako učitelj ne smaže one jadne 4 K na godinu, to nije više nemar, to je nešto drugo, što si svatko sam može da pomisli. Preporuča, da se taj narod ispravi i krene na pravi put. I time je urednik gotov.

Predsjednik pita, želi li tko govoriti glede glasila.

Medvedić zamoliv riječ, veli: Naša »N. Pr.« morala bi uspjevati, jer je naša. Imamo mnogo članova, a malo pisaca. Mnogi se boji, da njim neće doći u tisak. Naravski, da neće nikada ništa, ako ne budu nikada ništa pisali. Gradiva imade; pa makar samih 10 redaka napisao, možda će se ovi rado čitati. Ja sam toga mnogo poslao, a od svega mi se štampalo nekih 20 redaka, a kamo je drugo ne zna. Kad čovjek pošalje, onda želi, da mu nešto i u tisak dođe. Moli urednika, da bi mu stvar razjasnio.

Urednik veli, da je Medvedićeve stvari primio, da je nešto strpao u koš, a druge mu je vijesti složio u članak pod naslovom: Iz učiteljskog tobôca, što je bilo otisnuto u jednom od brojeva prošle godine.

Prema tome nije ispravno što tvrdi, da mu je otisnuto nekih 20 redaka. Preporučuje, da bude drugi put obzirniji sa svojim izjavama.

Frančić predlaže, da se uredniku izrazi zahvala za njegov trud i rad oko novine. Prima se jednoglasno.

Aug. Rajčić zadobiv riječ, kaže, da ima jedan prijedlog, kojega je mislio kasnije iznesti pred glavnu skupštinu. Jer se isti tiče našeg lista, pa kad je već sada govor o njemu, iznesti će odmah i svoj prijedlog. Odlučeno je, da sve troškove za raspisane natječaje učit. mjesta mora plaćati pokrajinski odbor. Jer mi i onako svi ne doznamo, koja su mjesta kada raspisana, predlaže, nek se društveni Odbor obrati na pokr. škol. Vijeće, molbom, da bi se hrv. i slov. učit. mjesta raspisivala u našoj novini, pa da bi nam se u to ime podijelio paušal od 150 K godišnjih.

O istoj stvari govori još Matanić i Baf, a na koncu bude primljen prijedlog Rajčića.

VI.

Izbor novog odbora.

Predsjednik daje omor od 5 časaka, da se društveni članovi dogovore, koga da biraju u novi odbor. Odlučeno je glasovati usmeno.

Medvedić moli riječ i predlaže u novi odbor slijedeće osobe:

- a) 1. Josip Bačić, ravn. učit. c. kr. pripravnice u Pazinu, predsjednik; prima se prijedlog.
2. Fran Barbalić, ravn. uč. puč. šk. u Bermu, tajnik; prima se prijedlog.
3. Savka Zahija, ravn. nadučiteljica pučke djevojačke škole u Kastvu, blagajnica; prima se prijedlog.
- b) Za kotarske predstojnike predlaže Medvedić:
 1. Za kotar Pazin: Fran Baf, ravn. uč. pučke šk. u Tinjanu;
 2. » » Volosko: Aug. Rajčić, » » » » » Opatiji;

3.	»	»	Pulu:	Ante Žmak,	ravn. uč. pučke šk.	»	Medulinu;
4.	»	»	Poreč:	Ivan Nežić,	»	»	družb. » » Livadama;
5.	»	»	Kopar:	Gašo Licul,	»	»	pučke » » Lupoglavu;
6.	»	»	Lošinj:	Zorka Bobinac,	»	»	družb. » » Cresu;

prima se sveukupno.

Murljačić predlaže za lošinjski kotar Katarinića. Prima se prijedlog Medvedića, te za kotar lošinjski bude kao predstavnica izabrana gđica Bobinac.

c) Medvedić predlaže:

1. Kao I. podpredsjednika Aug. Rajačića. Prima se.
2. » II. » Fran Baf.

Černjeka predlaže Nežića. Rajčić Aug. predlaže gđicu Bobinac. Veli da je pozna, pa je zato i predlaže. Vrlo je marljiva u školi, a zanima se i za naše društvo, a uvjeren je, da će u onom kotaru raditi što god bude više mogla na korist našeg društva. On je za nju još i s razloga, jer su već u predsjedništvu dva muškarca, a lijepo bi bilo, da bude u predsjedništvu i jedan družbin učitelj. Černjeka i Medvedić ustežu svoje prijedloge. Prihvaćen bje prijedlog Rajčićev; drugom podpredsjednicom bude izabrana gđica Bobinac.

Predsjednik Bačić, Rajčić i Baf zahvaljuju se na podijeljenoj časti. Obećavaju raditi, i nadaju se, da će ih ostala gg. članovi potpomagati.

VII.

Izbor dvojice revizora.

Na prijedlog Medvedića budu izabrani revizorima gg. Ryšlavi, ravn. učit. c. kr. pripravnice u Kastvu i Marija Kinkela učit. u Kastvu.

VIII.

Ustanovljenje dnevnog reda za javni dio glavne skupštine.

Na prijedlog odbora skupštine prihvaća slijedeći dnevni red za slijedeći dan.

1. Školska higijena — Dr. Josip Gržinić;
2. O 10-godišnjici društva — Vinko Šepić;
3. Rad učitelja u i izvan škole — Ivan Medvedić;
4. Zašto nema u drugom periodu hrv. književnosti literarnog rada u Istri — prof. Martin Zgrablić.

IX.

Možebitni prijedlozi.

Petorica učiteljica, društvenih članova, podnašaju prijedlog, da se učitelj Ivan Martinčić isključi iz društva, jer je kod zadnjih općinskih izbora izdao svoju narodnost i jer već pet godina ne plaća društvu članarine. Prijedlog bi prihvaćen uz poklike: van s njim!

Rajčić predlaže: Hrvatsko učiteljstvo Istre, sakupljeno na svojoj godišnjoj glavnoj skupštini u Pazinu dne 5. i 6. listopada 1907. zaključilo je:

Društveni odbor neka stupi u dogovore sa odborom političkoga društva za Hrvate i Slovence u Istri, da kod budućih pokrajinskih izbora predloži narodu za zastupnika i jednoga službujućega pučkog učitelja, koji je član hrvatskog učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta, i kojega će odrediti političko društvo sporazumno sa našim društvenim odborom. Prijedlog bude prihvaćen.

Medvedić predlaže osnutak učiteljske pripomoćne zadruge. Ta bi zadruga davala pripomoć učiteljima za putovanja i za slučaj bolesti. Nas imade 180 hrvatskih učitelja u Istri. Da bismo dali svaki 10 K godišnjih imali bismo 1800 K na godinu, a tim bi se dalo mnogo učiniti.

Frančić veli, da je već to bilo kod nas raspravljano. Tadašnji odbor htio je, da se učini jedno društvo sa kolegama u Hrvatskoj. To je bilo neizvedivo. Trebalo bi, da se složimo sa Dalmatincima.

Rajčić Aug. veli, da je lijepo ustanovljivati podupirajuća društva. Imadu braća Slovenci mnogo takovih društava. Misli da naše društvo ne stoji na slabim nogama. Imademo 150 plaćajućih članova. Čuo je, da se vrlo malo učitelja upisalo u članove I. reda. Nek svi učitelji članovi našeg društva budu članovi I. reda plaćajuć tako 6 K godišnjih, mjesto 10 K, kako Medvedić predlaže, može imati naše društvo 900 K godišnjeg dohotka. Od ovih lako ćemo dati na godinu potporu učiteljima u naučne svrhe, a ostat će nam, da u slučaju bolesti ili smrti kojeg člana, dademo i potporu kolegi, koga bi zadesila nesreća. Što se braće Dalmatinaca tiče, oni su još neorganizovani. Tekar sada su se počeli organizovati. Dok ne budu oni organizovani ne možemo se s njima složiti. Čini mu se, da je prijedlog preuranjen. Preporuča članovima, da se upišu u članove I. reda.

Medvedić se slaže sa Rajčićem. Primljen bje prijedlog, da se stvar za sada pusti in sospenso, a da se što više članova upiše u I. red.

Medvedić predlaže, neka učitelji priskrbljuju školski materijal samo kod onih trgovaca, koji imaju inserate u našoj novini. Al ne samo školski materijal, već i od drugih trgovaca nek to učitelji zahtijevaju. Služimo se samo kod onih, koji nas potpomažu.

Rajčić predlaže, da se društveni odbor obrati molbom na c. kr. pokr. vijeće, e bi nam priopćilo odredbe odnoseće se na nove službene spise, u svrhu, da ih društvo bude moglo čim skorije naručiti u kojoj narodnoj tiskari. Prijedlog je primljen.

Rajčić predlaže: Nek se društveni odbor obrati molbom na pokr. šk. vijeće, da se na muškim školama imenuje ravnajući učitelj; bilo stalno ili privremeno

uvijek učitelj; a na ženskim školama, da bude ravnajuća učiteljica uvijek jedna učiteljica i da se ne spajaju nikad dva ravnateljstva u jedno. Prijedlog primljen.

Jer nema drugo nikakva prijedloga, predsjednik zaključuje današnji dio glavne skupštine. Javni dio glavne skupštine počima sutra u 10 sati.

Javni dio skupštine dne 6. listopada.

Predsjednik otvara skupštinu u 10¹/₂ sati. Pozdravlja gospodu gostove. Reasumira zaključke jučerašnje sjednice. Javlja, da je odbor otposlao spomenicu na sabor u Kopar, te je uz popratnice poslao istu spomenicu gg. Dr. Rizzi-u kao zemaljskom kapetanu; Dr. Bartoli-u, kao predsjedniku tal. kluba; profesoru Spinčiću, kao predsjedniku hrv. kluba i Dr. Bennati-u kao predsjedniku školske komisije. Spomenica glasi:

Visoki Sabore!

Hrvatsko učiteljstvo Istre, sakupljeno na godišnjoj glavnoj skupštini u Pazinu dne 5./X. 1907. zaključilo je — uzevši prije u pretres nacrt zakona o uređenju pravnih odnošaja učiteljstva, koji je slavni pokrajinski odbor predložio visokome saboru Istre:

Umoljava se taj visoki sabor, da ne uređuje pravnih odnošaja učiteljstva Istre na temelju istoga nacrta s razloga, što ne odgovara željama učiteljstva Istre, budući vrlo nejasan, mjestimice nepravedan, što se obrazlaže slijedećim:

Nacrt slavnoga zemaljskoga odbora određuje učiteljicama u svim dohocima 80% od dohodaka učitelja, na što neće nikada hrvatski učitelji Istre pristati, a pripravnici su žrtvovati od svojih dohodaka samo da jedni i drugi imaju jednaku plaću, košto imaju i jednake dužnosti;

Dijeljenje učitelja u redove je nepravedno, jer bi se moglo dogoditi, da učitelj (ica) sa same tri godine službovanja bude I. reda, dočim bi drugi sa 15 i više godina službovanja još uvijek mogao biti III. reda;

Nepravedna je ustanova, koja toliku važnost polaže na definitivnost učiteljstva i po tome odmjeruje dohotke, kao da bi postignuće definitivnosti odvisilo samo od vrlina i sposobnosti odnosnog učitelja, a ne od raznih društvenih utjecaja.

Umoljava se visoki sabor, neka uredi pravne odnošaje učiteljstva Istre na temelju priloženoga društvenog nacrta, koji je bio jur podastrt slavnome pokrajinskom odboru u svrhu predloženja visokome saboru na pretres i prihvati!

Skupštinari primaju odobravanjem do znanja ovu spomenicu.

I. Školska higijena.

Dr. Josip Gržinić predava vrlo zanimivo. Njegovu raspravu donijet ćemo posebice. Na koncu ga skupštinari pozdravljaju pljeskanjem.

II. O desetgodišnjici društva.

Vinko Šepić predaje na dugo o radu društva u ovo 10 godina. I njegovu ćemo raspravu tiskati drugom zgodom.

III. Zašto nema u drugom periodu hrv. književnosti literarnog rada u Istri?

Pošto nije prisutan Medvediċ, predsjednik podaje rijeċ g. prof. Martinu Zgrabliću. I on je vrlo zanimivo predavao, pa ga skupštinari na koncu njegove rasprave radosno pozdravljaju.

IV. Uċiteljski rad u školi i izvan škole.

Pošto su već 2 sata a skupštinari izmoreni, te već nestrpljivi, Medvediċ odustaje od svoga predavanja, pa će ga predavati na budućoj glavnoj skupštini. U dva sata predsjednik zatvara skupštinu.

Ivan Barbaliċ, zapisničar.

VJESNIK.

C. kr. kotarsko školsko vijeće u Pazinu.

U sjednici od dne 7. studenoga predsjednik priopćuje između ostaloga, da je predsjedništvo premjestilo učiteljicu Darinku Scuttari iz Kršana u Pićan, a učitelja Ivana Karlavaris iz Vranja u Linar, jer je Josip Blažić, dosadnji učitelj u Lindaru imenovan stalnim ravnajućim učiteljem u Vranju; Giacich Estella nadomještuje u Pazinu na talijanskoj pučkoj školi učitelja Augusta Niederkorna, koji je na dopustu. Podijelilo je jednoj učiteljici radi bolesti dopust od 2 mjeseca.

Odlučuje se zamoliti c. kr. pokrajinsko školsko vijeće privremeno namještenje pete učiteljske sile na hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu, da se uzmogne razdijeliti prvi razred u dvije usporednice.

Odlučuje se uvesti za drugi razred hrv. pučke škole u Pićnu nerazdijeljeno poučavanje prije podne.

Odlučuje se visinu paušala za pučku školu u Sv. Lovreću općina Labin.

Prosljeđuje se preporukom molbe za doznačenje starosnih službovnih doplataka, i to: F. B. u B. II., A. G. u P. I., A. O. u P. I., I. M. u B. II., J. M. u G. II. kvinkvenij.

Primaju se do znanja izvješća ces. kr. kotarskih školskih nadzornika o nadziranju nekolicine škola.

Prosljeđuju se preporukom molbe I. M. u B., M. S. u P., L. T. u N. i F. B. u T. za potporu.

C. k. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Dne 14. studenoga držalo je ovo vijeće svoju sjednicu.

Zapisnik zadnje sjednice kano i priopćenja uzimlju se do znanja.

Zaključuje se o disciplinarnom postupku pro i jednom učitelju. Pita se izvanrednu učiteljsku silu za pučku školu u Puli. Rješavaju se nekoje molbe za petgodišnje službene doplatke i otpore radi bolesti. Pročitali se zapisnici o komisijama u Barati i Marganima za ustanovljenje pučkih škola, te se zaključci istih prosljeđuju na pokrajinsko školsko vijeće na daljnje uređivanje.

Nova škola u Rižanu.

Do sada su Rižanci morali slati svoju djecu u Predloku u školu, cijelih 6 km daleko. Davno su već i pitali za svoju školu, al su ih se tek sada sjetili, te je tamo otvorena škola sa 18. studenoga.

Školstvo u Bosni i Hercegovini.

Ove podatke vadimo iz službenog dijela vrlog sarajevskog »Školskog Vjesnika«.

Koncem školske godine 1905-06. bilo je u Bosni i Hercegovini 366 osnovnih škola i to: 253 narodne, 103 konfesijske i 10 privatnih. Od 103 konfesijske škole bilo je 70 srpsko-pravoslavnih, 31 rimokatolička i po jedna evangelijska i izraelska.

Bosna i Hercegovina imade 51.027 km^2 površine te dolazi na 140 km^2 i na 4.284 stanovnika (od 1.568.092 svih stanovnika) jedna pučka škola.

Školu je polazilo 26.155 dječaka i 7543 djevojčica, po tome ukupno 33.698. — Po vjeri polazilo je muslimanske škole (20.855 + 3.931) = 24.786 djece, srpsko-pravoslavne (3.758 + 1.472) = 5.230, rimokatoličke (819 + 1.920) = 2.739, židovske 295 dječaka, evangeličke (23 + 29) = 52, konfesionalne uopće (4.895 + 3.421) = 8.316 i privatne (304 + 153) = 457. — Od 33.698 učenika, koji su polazili pučke škole do kraja školske godine 1905-06., dolazi na srpsko-pravoslavne 13.597 = 40,35%, na rimokatolike 13.361 = 39,60%, na muslimane 4.902 = 14,55%, na židove 1.340 t. j. 3,96% a na inovjerce 518 = 1,54%.

Prema broju žiteljstva najviše pohađa pučke škole židova (16,32%), za njima dolaze inovjerci (13,42%), rimokatolici (3,99%), srpsko-pravoslavni 2,48% i na posljetku muslimani (0,89%).

Od ukupnog stanovništva smatra se 15% (djeca između 7 i 12 godina) sposobnima za polazak škole. U školskoj godini 1905-06. bilo je 261.140 sposobne djece. Po vjeroispovjesti bilo sposobnih za školu: Muslimana 88.077 (polazilo je 4.902 = 5,57%), srpsko-pravoslav. 113.203 (pol. 13.597 = 13,01%), rimokatolika 57.544 (pol. 13.347 = 23,18%), židova 1572 (pol. 1340 = 85,24%) i ine vjere 744 (polazilo 518 = 69,62%).

Učiteljskih sila bilo je 531 muških i 279 ženskih a na jednu silu dolaze prosječno 42 učenika. Broj sistemizovanih i faktično popunjenih vjeroučiteljskih mjesta bilo je za islamsku vjeroispovjest 124, za srpsko-pravoslavnu 168, za rimsko-katoličku 144 i za židovsku 8.

Sve narodne pučke škole bile su smještene u 373 školske zgrade. Troškovi za pučko školstvo iznašali su 1.508.808 K. Od one svote otpada na zemaljski erar 711.807 K, na političke općine 578.377 K, na bogoštovna općine 193.437 i na druge izvore 25.187 K.

Ukupni broj školskih vrtova bio je 231 a površina tih vrtova iznosila je 695.517 m^2 .

Djevojke na sveučilištu.

U zimskom semestru 1906-07. bilo je upisanih na sveučilištu u Beogradu 52 redovitih i 25 izvanrednih slušateljica. Na pravniškoj fakulteti bila je jedna redovita i 2 vanredne, a na tehniči 8 redovitih, sve ostale učile su filozofiju.

Školstvo na Balkanu.

U Rumunjskoj dolazi na svaka 82 km^2 i na 2800 stanovnika po jedna pučka škola. U Srbiji dolazi jedna škola na 42 km^2 i na 1.230 žitelja, u Bugarskoj na 27 km^2 i 1102 duše, u Crnoj Gori na 70 km^2 i 1900 stanovnika a u Grčkoj na 19 km^2 i na 690 stanovnika. Kako je pa žalosno školstvo u Bosni i Hercegovini, o tome govorimo na drugom mjestu.

Za Družbu.

Nastala su ozbiljna vremena. Družba se je u zadnje vrijeme toli sjajno razvila, da to mora ugodno dirnuti svako rodoljubno srce. Njezin pako razvitak iziskuje od svih nas velikih žrtava. Družba broji sada 42 učiteljke sile. Sa tolikim brojem marnih sila, može se naš narod ponositi, tim više sto ove sile ne obavljaju zdušno samo svoje službeno zvanje, no one priuču u pomoć narodu svagdje i svukud, gdje je samo njihova pomoć, rabota i savjet od nužde. To su Družbini učitelji, ti radnici narodni, koji naš svijet mora da prati sa najvećom simpatijom. A dok nje gleda i pazi, mora da svrne svoje oko i na družbu, recimo po narodnoj ekonomiji, na poslodavca, koji mora da te sile uzdržava.

Kod nas se za družbu vrlo malo sabire. Ne treba tu žrtava, ne treba si kore hljeba otkinuti od ustiju, treba malo dobre volje pa će i Družbi, odnosno narodu biti bolje. Ne propustimo ni jedne sretne i vesele

zgode a da se ne sjetimo Družbe. Tu su vam biljezi, pa ih rabite. Božić je na vratima, dobra ruka je pred pragom, pa hajde svi da se iskažemo! Je li tako u redu? — Pa da vas vidjesmo!

Organizacija češkog učiteljstva.

Najveća je to stališka organizacija u Češkoj i Moravskoj, koja imade 14.900 članova i izdaje preko 20 pedagoških časopisa. Blagajna »Zemského ústředního spolku jednot učitelkých« u Pragu imala je u prošloj godini novčanog prometa za 11,081.350 K. U tom se eto vidi valjanost one poslovice, da: u slozi je moć.

Božićni praznici.

Na srednjim, obrtnim, trgovačkim i naučkim školama, u kojima božićni praznici počinju 24. prosinca, po odluci ministarstva nastave, ove će godine početi već sa subotom po podne dne 21. prosinca.

Učitelji kod ministara.

Predsjednici svih saveza učiteljskih društava bili su dne 19. studenoga kod financijskog ministra i onog bogoštovja i nastave, glede poboljšanja učiteljskih plaća.

Putujući učitelji poljodjelstva.

Do sada su bili namješteni učitelji poljodjelstva ugovorom, odsele pako preći će oni u red državnih činovnika. U Primorju je deset takovih učitelja, koji su dodijeljeni političkim oblastima. Ministarstvo poljodjelstva podržavilo je sada ta mjesta, te će oni od 1. siječnja 1908. preći u deseti činovnički razred. Za taj stalni državni namještaj traži se trogodišnja povoljna služba i položenje nužnog ispita za osposobljenje u toj struci. Iza dužeg pohvalnog službovanja mogu biti promaknuti u deveti a možda i u osmi činovni razred.

Zakonske osnove.

Nastavci naših članaka i zapisnik o glavnoj skupštini »Nar. Prosvjete« oduzeše nužni prostor zakonskim osnovama, koje je prihvatio sabor u posljednjem zasjedanju. Ove ćemo donijeti u slijedećoj godini, za-teće li nas žive i zdrave.

Korice za »Narodnu Prosvjetu«.

Knjigovežnica Laginja i dr. priredila je za II. tečaj »Narodne Prosvjete« originalne korice. Same korice zapadaju K 1'20, korice i uvez K 2'—, poštarina posebno 20 p. Tko želi imati, neka se najavi na dobu.

Književnost i umjetnost.

Rječnik hrvatskoga jezika i družba sv. Ćirila i Metoda za Istru.

O Rječniku hrvatskog jezika što su ga skupili i obradili dr. F. Iveković i dr. Ivan Broz, pisalo se već toliko, da bi svaka naša riječ u njegovu pohvalu bila suvišna. Neka dostaje samo, što o djelu piše poznati stručnjak g. prof. Stjepan Bosanac: »Duša nam se širi i snaga, koja kod toliko naših svakidašnjih bijeda i nevolja već hoće da klone, jača nam se i hoće da okrijepi, kad gledamo prekrasnu knjigu koja nam prikazuje bogato jezično blago naroda hrvatskoga, čisto kao »suza«, kako bi rekao pokojni Daničić, bogato blago, što ga je iz naroda skupio i narodu svome lijepo s golemim trudom sredjeno povratio jedan od najvrijednijih radnika drevnoga našega kaptola, g. kanonik dr. Franjo Iveković.

Ovim svojim djelom nije kanonik Iveković pokazao samo divnu, uzornu upravo ustrajnost u visokoj svojoj dobi, već je ujedno pokazao takovo poznavanje jezika hrvatskoga, kakovo se stječe samo ozbiljnim proučavanjem za mladih dana. Sve to veliko znanje hrvatskog jezika skupio je u monumentalnom rječniku, kojim je sjajno okrunio golemi svoj trud. Bez ovoga rječnik ne će moći biti niti jedan inteligentan Hrvat, a inteligentnim ne možemo zvati ni jednoga Hrva'a, makar kako bio obrazovan, ako u srcu nema ljubavi za svoj lijepi jezik,« i t. d. pa nastavlja:

»Sve one navodne riječi i rečenice (frazе), koje nalaziš u tom rječniku, možeš mirno prihvatiti kao suho zlato, jer se u tome radilo i pribiralo najvećom skrupuloznošću, itd. Tako gosp. prof. Bosanac. To znamenito djelo sastoji od dvje knjige, jedna

od 951 a druga od 834 strane. Cijena mu je bila 40— K, ali sadašnji vlasnik »Rječnika« g. Kvirin Brož ustupio ga je družbi za 20 K, od kojih pripada njemu 10 K a družbi ostatak. — Tko k pi taj »Rječnik« u prvom će redu koristiti sebi, a u drugom našoj družbi. Družbino će Ravnateljstvo voditi o tome posebnu knjigu i pripravno je pouzdanim osobama davati rečeno djelo na otplatu. Tko želi, da mu se »rječnik« uvezan dostavi, trebat će da plati 4 K više. Rječnik se naručuje i uplaćuje kod družbinog Ravnateljstva u Voloskom, koje daje i potrebite obavjesti. Naprijed za naš lijepi hrvatski jezik, naprijed za družbu!

O produljenju života.

Piše dr. Fran S. Gundrum. Cijena 2 K. — Ovaj poznati pisac i liječnik na glas napisao je već čitav niz popularnih knjiga iz higijene za hrvatski narod, pa i ovu knjigu najljepše preporučamo. Jezik je biran, osobito lijep, slog gladak i ugodan, te se čita lahko i ugodno. Ovako krasne knjige ne bi smjele manjkati ni u jednoj školi ili učiteljskoj knjižnici. One su prava blagodat za naš svijet, tako neuk u vidu na zdravstvo.

Ž. B. B.

Lične vijesti.

Imenovanja.

Fran Filakovac imenovan je učiteljem na trirazrednoj dječjoj Družbinoj školi u Puli.

Vjenčanje.

Dne 24. listopada vjenčali su se u Opatici Fanica Jurković sa Ivanom Matetić, a 30. studenoga Milica Leščan sa Ivanom Nežić u Livadama. — Bilo sretno!

Ispiti osposobljenja.

Od 6—12. studenoga obdržavali se u Kopru ispiti osposobljenja za pučke i građanske škole. Od strane hrvatskih učiteljskih sila položili su ispit sa dobrim uspjehom:

Ruža Benigar (položila isto talijanski i njemački kano predmet), Ivka Šoštarko obje Družbine učiteljice, prva iz Pule a druga iz Vinkurana, Pavle Suršon iz Sušnjevice i Niko Kaliterna sa otoka Krka. — Spomenute dvije učiteljice prve su Hrvatic., koje su u Austriji položile ispit osposobljenja, akoprem su već isti polagale u Zagrebu.

Benjamin Deprato položio je u Gorici njemački jezik kano predmet za građanske škole. — Čestitamo svima!

Novi članovi »Narodne Prosvjete«.

Od potonje glavne skupštine društvo je malo poraslo, pa bit će nas naskoro kano pijeska u moru. Pristupiše slijedeći iz krčkoga kotara: Anka Volarić-Vasilčić iz Vrbnika, Lucija Mrakovčić, Niko Jedrinić i Niko Baffo iz Omišlja. I slavna Bodulija počela e:o da se diže, pa ćemo biti do mala na okupu svi što se školom bavimo, bit će to velika falanga prosvjetljenih ljudi, koja će u svakoj zgodi biti ovoj našoj zemlji desna ruka. Samo tako naprijed!

Sa ovim brojem svršava naše glasilo drugu godinu svoga života. Svima lijepa hvala koji su milo pazili naš rad a ponajpače našim požrtvovnim suradnicima, za koje se nadamo, da nas niti u buduće neće odbjeći. Pretplatnicima pak preporučamo točnost uplate, jer od njih ovisi, hoćemo li ovaj rad nastaviti ili manje. Da ste nam živi i zdravi svi!

Uredništvo.

Narodna Prosvjeta

MJESEČNIK ZA ŠKOLSTVO,
KNJIŽEVNOST I PROSVJETU.

GLASILO ISTOIMENOG
UČITELJSKOG DRUŠTVA.

ČEČAK II.
1907.

UREDNIK
Ernest Jelušić

SADRŽAJ.

(Brojevi označuju stranice sastavka).

Pjesme.

- C. I. O nastupu noći 10. — Učiteljstvu Istre 148.
Bijeloplavić Crvenko. Ljubici 61. — Životu 120.
Ribarev sin 165.
Jelušić Ernest. O novoj godini 1. — Ocu istarske prosvjete Jurju Dobrili 18. — U osvit 97. — O Petrovu-dne 119. — Na odlasku 145. — Istarske elegije III. 162.
Katalinić-Jeretov Rikard. Ocu i vladici istarskih Hrvata Jurju Dobrili 41.
Kević dr. Matko. Proslov 24. — Pjesma u slavu Jurja Dobrile 57.
Kraljić A. Josip. Slutnja 62.
Maldini bar. Rudolf. Zašto mi hrliš? 81. — Ne kloni 119.
Zorin Nadan. Prigodom 25. god. smrti Jurja Dobrile 44. — Na grobu Vinka Zamlića 113. — Oproštaj 193.

Pripovijesti i crtice.

- Bijeloplavić Crvenko. Iz doline suza 25.
Car Emin Viktor. Suhi list 62.
Franić. Moj nesretni prijatelj 5. 21.
Josip. Marija 85. 100. 115.
Mahulja Ivan. Patnik 45.
Pilek Fran. Ne zavidajte nam 128.
Štefanka. Pustinjačica 42.
Učiteljica. Moja školica 120.

Pouka.

- Bačić Josip. Hoćemo li gojiti tjelovježbu i igre u pučkoj školi? 2, 19. — Pučko predavanje 34. — Riječ o našim novim društvenim pravilima 52, 69. — Tečaj za risanje po naravi 167, 196.
Barbalić Fran. Školski izleti 59, 81, 98.
Baletić Dunav. Linnè 110. — Das Kind 125. — Buffon 151. — Najkraći dan 195.

Belović-Bernadzikovska Jelica. Crtanje narodnih ornamenata u školi 8. — O tekstilnom narodnom muzeju u zagrebačkoj obrtnoj školi 146. — Pjesnici učitelji 166.

Bolonić Petar. Pedesetgodišnjica škole u Supetru u Šumi 195.

Jelušić Ernest. Moravski Hrvati 88, 123. — Učiteljstvo i parlamenat 130.

Katarinić Fran. Prirodni uzgajatelj 137. — Pismo 171, 201.

Licul Gašo. Nekoje misli o poučavanju bilinstva u pučkoj školi 90, 104.

Mahulja Ivan. Jesu li djeca sa 6 god. dovoljno razvita za školu 11. — Kako treba urediti školski vrt 133. — Nagrada za poučavanje analfabeta 156.

Rajčić August. Nešto o pravnim odnosima učitelja i pučkih škola u Istri 28, 46. — § 1. stalnog školskog i nastavnog reda i beriva istar. učiteljstva 108. — Slovnica i pismeni sastavci za pučke škole 138. — Novi školski zakoni za Istru 175.

Rubeša Vinko. Mjesno školsko vijeće 162.

Sepić Vinko. O jedinstvenosti školskih potrepnosti 65. — Prvim abiturijentima hrv. gimnazije u Pazinu 114. — Izvjestitelji mjesnih školskih vijeća 155.

Tomašić Lovro. Učiteljstvo i pčelarstvo 72. — Pčelarstvo kano nuzgredno zanimanje pučkog učitelja 129.

— Sbirka naših narodnih vezova 73.

Razno.

Obavijest 13. — Bogat sam (O. V.) 27. — Kotarska učiteljska skupština u Puntu (I. M.) 127. — Glavna skupština Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru 149. — 40-godišnjica hrvatske čitaonice u Kastvu 152. — Poziv na glavnu skupštinu učiteljskih društava »Narodna Prosvjeta« 153. — Samo za učiteljice 174. — Glavna skupština hrv. učiteljskih društava »Narodna Prosvjeta« u Pazinu 184, 206.

U svakom broju:

Vjesnik — Književnost i umjetnost — Lične vijesti.

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) » » » i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) » budućnosti djece
- e) » uz istodobno zajamčeno ukmačivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjeganani iznos isplaćuje se odmah poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeganje bilo **dvije godine** u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar **tri godine** u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste dalnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko **priznat je besplatno** u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

Bila vam na pameti Družba
sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKÉ I RI-
SARSKÉ POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

Svoj k svomu!

Svoj k svomu!

Novo skladište pokućstva

A. Žunić & Co = Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci.

Novouredjeno skladište svakovrsnog
pokućstva zrcala, slika, stolica, divana itd. itd.

Cijene umjerene.